

Transformatie zorg voor de jeugd

Vorbereiding en oefening in Amsterdam

Hieronder volgt de integrale tekst van de samenvatting van het rekenkamerrapport

Per 1 januari 2015 worden op het terrein van de jeugdzorg taken van het Rijk en de stadsregio overgedragen naar de gemeente. Vanaf dat moment is de gemeente verantwoordelijk voor preventie, hulp en zorg bij opvoeden en opgroeien, psychische problemen en stoornissen bij jeugdigen (*de transitie*). Voor dit nieuwe jeugdstelsel is in 2015 volgens de huidige schatting circa € 269 miljoen beschikbaar.

Met de overdracht van taken wil het Rijk dat de zorg voor de jeugd eenvoudiger, efficiënter en effectiever wordt. Dit moet worden bereikt door een andere manier van werken (*de transformatie*), waarbij meer ingezet wordt op preventie en de eigen kracht van burgers. De nieuwe werkwijze moet een bezuiniging opleveren die oploopt tot € 20 miljoen in 2017 (financieel risico). Een maatschappelijk risico is dat tijdens de transformatiefase de zorg voor de jeugd gewaarborgd moet blijven.

Gemeente bereidt zich voor op het nieuwe jeugdstelsel

De gemeente stelde in 2012 een visie op het nieuwe jeugdstelsel vast. Deze visie is uitgewerkt in het *Koersbesluit Om het Kind* (hierna: *Koersbesluit*). In het *Koersbesluit* staan de uitgangspunten van het nieuwe jeugdstelsel. Ter voorbereiding is een programmaplan opgesteld, waarin 10 projecten zijn gedefinieerd. Een belangrijk onderdeel van de voorbereiding zijn de proeftuinen. In proeftuinen wordt geëxperimenteerd met ouder- en kindteams die een essentiële rol gaan spelen in het nieuwe jeugdstelsel.

Voortgang op onderdelen vertraagd en raad te beperkt geïnformeerd

Op veel terreinen is inmiddels voortgang geboekt. Twee projecten lopen vertraging op: de uitrol van de ouder- en kindteams over de stad en de ontwikkeling van een nieuw informatiesysteem. Gegeven de complexiteit van het programma en het financieel en maatschappelijk belang vinden we dat de raad over de voortgang van de verschillende deelprojecten te beperkt is geïnformeerd.

De nieuwe aanpak biedt kansen voor realiseren gemeentelijke doelen uit nieuwe jeugdstelsel

Er zijn verschillende elementen van de nieuwe aanpak met ouder- en kindteams die een bijdrage kunnen leveren aan het succes van de transformatie. Deze kansen variëren van betere benutting van buurtnetwerken tot de intensievere samenwerking met partners en de grotere vrijheid voor professionals om hulp in te zetten.

In nieuwe aanpak schuilen ook risico's voor haalbaarheid doelen nieuwe jeugdstelsel

Dankzij de proeftuinen is er ook zicht op knelpunten. In feite kan dat worden gezien als een succes van de proeftuinen. De knelpunten vormen een risico voor de doelen van de transformatie: het realiseren van adequate zorg, het klein houden van problemen, de eigen kracht van jeugdigen en ouders versterken en de zorg betaalbaar houden. De knelpunten hebben te maken met de organisatie van de ouder- en kindteams, de benodigde competenties van de ouder en kindadviseurs, de werkwijze, samenwerking met partners en de wijze van sturing en bekostiging. Daarnaast zijn er een aantal externe factoren, waaronder de reorganisatie bij instellingen en de gemeente, die een bedreiging vormen voor de doelen van de transformatie.

Risico-inventarisatie kan beter en er kan sneller en transparanter worden geïnformeerd

De gemeente besteedt bij de uitwerking van het *Koersbesluit* veel aandacht aan risico's. Periodiek worden risico's geïnventariseerd, geprioriteerd en voorzien van beheersmaatregelen. De risico's uit de proeftuinen zijn echter nog beperkt in beeld en nog niet opgenomen in de risicorapportage. De rapportages zijn ook niet actueel, maar bevatten de stand van zaken van een half jaar geleden. Daarbij wordt in de rapportages het effect van beheersmaatregelen op risico's niet inzichtelijk gemaakt. Verder is met sommige risico's, die uit kritische bijeenkomsten met externe en interne experts naar voren kwamen, weinig gedaan. Ten slotte kunnen college en gemeenteraad sneller en transparanter worden geïnformeerd over de risico's.

Sterke inzet op leren, maar kan nog beter

De gemeente stelt zich actief op om te leren van de proeftuinen. Daarvoor is een leerprogramma opgesteld en worden periodiek sessies georganiseerd waarin lessen worden opgehaald. Het duurt echter lang voor lessen worden gedeeld en de lessen die worden getrokken kennen enkele blinde vlekken. De gemeente evalueert de aanpak in de proeftuinen en dat is positief. Wat opvalt is dat hierbij slechts beperkte aandacht is voor de belangrijkste stakeholders in het nieuwe stelsel: jeugdigen en ouders. Aanpassingen van de werkwijze als gevolg van de lessen zijn net op gang gekomen en beperken zich vooral tot aanpassingen binnen de gekozen structuur. De vraag of de huidige structuur ook de juiste is wordt weinig gesteld.

Aanbevelingen

De rekenkamer formuleert zeven aanbevelingen. Van deze aanbevelingen hebben er vier betrekking op de inrichting van het nieuwe jeugdstelsel (leerdynamiek, aannames nieuwe jeugdstelsel en sturing en registratie). Twee aanbevelingen richten zich op de context waarbinnen het nieuwe stelsel zich moet ontwikkelen (reorganisatie bij de gemeente en afhankelijkheid van samenwerkingspartners) en één aanbeveling richt zich op de informatieverstrekking aan de gemeenteraad.

Bestuurlijke reactie en nawoord

Het college onderschrijft in zijn bestuurlijke reactie de zeven aanbevelingen. Ze zullen worden benut bij de verdere uitwerking van het nieuwe jeugdstelsel. In haar nawoord gaat de rekenkamer in op een aantal zaken waarbij er enig verschil van inzicht is tussen het college en de rekenkamer.